СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 252. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 30- жовтня 1939. No. 252. Jersey City, N. J., Monday, October 30, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТ ПОВАЛИВ ЕМБАРГО

ВАШИНГТОН. — Сенат повалив великою більшістю голосів, 63 проти 30, заборону продавати воюючим краям зброю, яка то заборона містилась у попереднім невтральностевім законі. Заборону знесено на внесок сенатора Питмена, голови комітету заграничних справ, який одночасно подав внесок продавати зброю за готівку. Голосували за внесок сенатори з обох партій, а також проти нього з обох партій. Ця справа перетяла партійні лінії. В той спосіб закінчено завзяту дебату над ембарґом, яка тревала близько місяць і в якій сенатори висказали близько міліон слів.

МОСКВА КРУТИТЬ, АМЕРИКА ОЗЛОБЛЕНА.

ВАШИНГТОН. — Секретар Гол на пресовій конференції висказав велике негодування на советський уряд, який крутить у справі відпущення американського корабля „Ситі оф Флинт", схопленого та затягненого німцями до советського порту Мурманськ. Совети також нечемно поводилися з американським амбасадором у Москві, Стайнгартом, даючи йому фальшиві інформації відносно корабля, заставляючи його півтора дня чекати на побачення й ламаючи обіцянки скомунікувати його з капітаном згаданого корабля. Секретар Гол не скривав свого обурення й казав, що це обурення поділяє цілий американський уряд.

З донесень американського амбасадора Стайнгарта виходить, що хоч Совети день передтим говорили, що відпускають корабель, то проте корабель далі держали в порті. Коли амбасадор настоював, щоб його телефонічно получили з капітаном корабля, по довгих зволіканнях советська влада ніби згодилась на це й навіть обіцяла в означене місце в Мурманську доставити капітана. Але коли амбасадор телефонував, то капітана на телефон таки не міг дістати. Це повторялось три рази. Колиж амбасадор остаточно дістався до заступника комісара закордонних справ, Патьомкіна, то той збував його загальниковими обіцянками і казав, що корабель буде негайно відпущений, але не під проводом американської залоги, тільки німецької. З інших джерел американський уряд довідався, що корабель справді відпущено; німці провадять його через бльоковану смугу до німецького порту. Американський уряд має таке переконання, що навіть коли советський уряд пробував в тій справі задержати невтральність, то його поступовання вказує, що та невтральність симпатизує з німцями.

РУЗВЕЛТ ГОСТРО ТАВРУЄ ПОСТУПОК ДАЄСА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт на пресовій конференції гостро натаврував конґресмена Даєса, який звелів опублікувати список здогадних комуністів, що працюють у федеральнім уряді. Люди, подані на списку, мали належати до „Ліґи миру й демократії", якій Даєс мав доказати звязки з Третім Інтернаціоналом і підлеглість йому. Багато осіб, поданих на листі, відмовляються від членства в згаданій Лідзї; інші твердять, що Ліґа не підлягала комуністам. Рузвелт назвав опублікування цеї листи „гидким поступованням".

Даєс на річній конвенції федерації жіночих клюбів у Ню Йорку на це відповів, що не хоче встрявати в тій справі в дискусію з президентом, але завважує, що президент може дивитись на цю справу інакше, а він інакше. Даєс заявив, що, на його думку, не можна затаювати тих справ. Бо нині на широку скалю ведеться в світі боротьба з наступаючими силами безбожництва і матеріялізму. Коли люди з атеїстичним і матеріялістичним світоглядом підсуваються до найвищих позицій в адміністрації, то в тій справі треба щось робити.

ПРИЗНАЛИ ВИНУВАТИМИ „ПОЛИТИЩЕНІВ".

НЮ ЙОРК. — Судові власті признали винуватими хабарництва і вимушування бувшого комісара публичних робіт дільниці Бронкс, Вилйема Флина і його пятьох співробітників: Ф. Ґрафа, В. Крейна, Дж. Ґрінберґа, В. Вольфа, В. Еберта, і Г. Бурка.

ПОЛЕКШІ ДЛЯ ПОЛУДНЕВО-АМЕРИКАНСЬКИХ КРАЇВ.

ВАШИНГТОН. — Щоб затіснити дружбу з полудново-американськими краями, президент Рузвелт задумує щось зробити з тими довгами, що їх винні полудневі краї Америці. Бо як довго ті довги стоять і їх ніхто не сплачує, не можна Америці давати полудневим краям нових позичок.

НЕВДАЧА СОЦІЯЛІСТИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.

ГАЙСТАВН (Ню Джерзі). — Власті виставили на ліцитацію фабрику текстильних виробів, які уряд побудував 1933 року, на початку „Ен Ар Ей" та віднаймив її поселеним там заходами уряду 250 родинам. Фабрика не поплачувалась і все треба було до неї докладати. Також родини вивандрували з побудованих державою будинків, бо мусіли шукати заробітків. Лишилися ще 150 родин. Решту домів уряд винаймає всім, хто хоче.

НОВІ ВИНАХОДИ

ШІКАГО. — Американський винахідник А. Санабрія, що є директором експерементального відділу в фабриці телевізійних апаратів, дав департаментові війни свій новий винахід, який готов мати величезне значіння в війні. Цим винаходом є повітряна торпеда, яку можна буде реґулювати при помочи радія і телевізії. Телевізійний апарат буде відбивати на сто миль віддалі напрямок торпеди, а радіовий апарат буде кермувати ним на всі боки, щоб він дійшов до цілі. Ці повітряні торпеди випускав би великий матерній літак, що мав би радіову контролю над ними, і телевізійний апарат, що бачив би на віддаль, куди летить торпеда. Цей винахід так удосконалений, що вже можна його примінювати в практиці, і то невеликим коштом.

САН ФРАНСІСКО. — Винахідник Отто Мор передав департаментові війни патент, що при помочі спеціяльних проміні:в на віддаль трьох миль може викликувати вибух у збірниках ґазоліни. Цей винахід є досить удосконалений. Колиб його вдалось примінювати в практиці, на війні, то він міг би цілком виелемінувати з війни боротьбу літаками, повзами та іншими моторовими машинами, бо при помочі тих промінів усі збірники ґазоліни в згаданих машинах експльодувалиб. Та не виключене, що зараз проти тих промінів придуманоб якийсь ланцир, якого вони не могли би пробити.

НАДІЮТЬСЯ СКОРО ЛІТАКІВ З АМЕРИКИ

ЛОНДОН. — Анґлійська преса привитала рішення американського сенату в справі знесення ембарґа з великим ентузіязмом, вважаючи це рішення великою перемогою през. Рузвелта, а також аліянтів. Перемога Рузвелта означає висилку 300 літаків зо Злучених Держав до Анґлії вже в найближчім тижні, заповіли лондонські ґазети.

НЕ ПУСКАЮТЬ КОМУНІСТІВ НА РАДІО

Радіова стація „Доблю-Ен-І-Доблю" в Ню Йорку відмовилася дозволити кандидатам на уряди міських радних у Ню Йорку з комуністичної партії говорити через цю стацію. Виборчий комітет комуністичної партії ще добивається відкликання цього зарядження. Стація каже, що вона відмовилася признати комуністам час на радію, коли суд зарядив зняти імена комуністичних кандидатів з урядової листи.

ОДНИМ ВИСТРІЛОМ ПТАХУ Й ЗАЯЦЯ

М. М. Райс, радний міста Коломбія, в стейті Савт Каролайна, ручить, що він, стрілявши з рушниці до перелітаючої птахи, вбив птаху й тим самим вистрілом заяця, що сидів на лінії стрілу на горбочку.

ТРЕБА ЗНАВЦЯ Й ДО ЦЬОГО

Одно Бюро праці в стейті Алабама подало оголошення, що пошукує знавця стрясування з дерева звірят ракунів.

Майбутній хлібодавець каже, що він думає вибратися на полювання на ракунів, а його помічник мав би стрясати звірята, як вони вилізуть на дерево. Видно, він є того погляду, що стрясання ракунів вимагає відповідного знання.

ДИТЯЧИЙ ДЕНЬ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Величезна маса народу відвідала Світову Виставу в Ню Йорку в пятницю, коли заряд вистави дав дітям нагоду відвідати виставу за нікля від особи. Справжні орди дітей налетіли на виставу. Діти не звертали багато уваги на ріжні зарядження щодо порядку й зробили цей день найдикіщим днем вистави. Не обійшлося й без випадків: одній дівчині в натовпі зломано руку, а одному хлопцеві підбито око.

ВИЛЬНО В ЛИТОВСЬКИХ РУКАХ

КАВНАС. — Уже нема граничних стовпів, що відділювали Литву від литовської округи, яка була під Польщею. Литовські війська вже ввійшли на давню литовську землю. Усюди, куди вони переходили, населення витало їх квітами й окликами радости. В Кавнасі задзвонив перший раз „Дзвін Свободи", куплений за гроші американських литовців, що мав перший раз задзвонити доперва тоді, коли Литва відзискає свою давню столицю Вильно. Це тепер і сталося. Начальник советських військ, що впускав литовське військо на цю територію, вручив литовському командантові китицю квітів.

РУМУНІЯ ЗАЛЯКАНА

БУКАРЕШТ. — Румунський посол до Туреччини приніс новини, які не віщують нічого доброго Румунії. З того, що цей посол міг дізнатись про розмови турецького посла в Москві з советським урядом, видно, що Совети попирають домаґання Болгарії звороту Добруджі від Румунії. Це буде мабуть висунене на перший плян. Далі піде домаґання звороту Басарабії, а можливо й частини Буковини. А далі піде попертя Мадярщини в її домаганнях звороту Трансильванії, що її забрала Румунія Мадярщині по світовій війні. За те останнє попертя Мадярщина має відступити Советам Карпатську Україну. Як це все піде, ніхто певно не знає. Але одно певне, що такі змагання є та що про них говорять у тайних дипльоматичних переговорах, які ведуться в Москві.

СОВЕТИ АТАКУЮТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

МОСКВА. — Советська преса прибирає гострий тон, коли обговорює події в Злучених Державах. Це відноситься в першу чергу до справи знесення ембарґа. Карикатурами і статтями виказують, що це американські залізничі маґнати і великі промисловці аґітують за знесення ембарґа. Далі розписуються широко про „отверте грабленння населення" в Злучених Державах, під чим розуміють піднесення цін на товари конечної потреби.

WITH EUROPEAN POWERS—AT SEA

НІМЕЦЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ „ДОЙТШЛЯНД",
котрому приписують схоплення американського торговельного корабля „Ситі оф Флинт".

ПАПА ПРОТИ ДИКТАТУР, ТОТАЛІТАРИЗМУ І РАСИЗМУ

СТАЄ В ОБОРОНІ ОДИНИЦІ Й РОДИНИ, А ПРОТИ НАСИЛЬСТВА І ЗА ВІДБУДОВУ ПОЛЬЩІ.

РИМ. — У першій своїй енцикліці папа Пій XII. натаврував дуже гостро змагання тоталітарних держав підпорядкувати людину і родину цілковито інтересам держави, ставлячи державу як щось найвище, якому повинно бути підпорядковане все інше. Побудоване на таких основах життя, каже папа, не може принести світові замирення і щастя. Церква проповідує послух земльській владі, але не може зректися права і обовязку поширювання Христової науки через школу і родину, особливо в теперішних часах, коли так дуже поширюються поганські науки, коли шириться безвіря.

Удар у Німеччину, ласкаве слово для Італії.

Тон енцикліки, як і зміст, є того роду, що легко пізнати, що вона, хоч звернена до цілого світу, таврує у першу чергу націзм. Це особливо впадає в очі ще й тому, що хоч Італія є фашистівською державою, для неї папа знайшов ласкаве слово, підкреслюючи добрі наслідки замирення між Ватиканом і Італією, яка є врахована до „вірних". Ріжницю намічено між Німеччиною й Італією, як толкують, тому, що Італія, щоправда, придержується расистівської теорії, яку папа відкидає, як і відобрала Церкві багато впливу на молодь, але позатим не виступає проти тих моральних засад, що їх проповідує Церква, а в Німеччині є інакше.

Мир на засаді справедливости.

Без огляду на те, як закінчиться теперішня війна, підкреслює папська енцикліка, не буде добра, якщо новий порядок не буде побудований на трівких засадах справедливости, а тільки на егоїзмі й насильстві.

Духова порожнеча.

Папа зазначує, що світ поступив під оглядом техніки дуже високо, але під духовим оглядом підупав. Всюди видно духову порожнечу.

За відбудову Польщі.

Папа підкреслив, що Польща є дорога його серцю, заявляючи, що „вона має право до найглибшого братнього співчуття цілого світу" та заповідаючи її воскресення згідно з засадами справедливости і справжнього миру.

НІМЕЦЬКА ВІДПОВІДЬ НА ЕНЦИКЛІКУ.

БЕРЛІН. — Німецька преса подала про енцикліку папи Пія XII. у здержливім тоні, підкреслюючи, що кожний знає, які є ріжниці між поглядами націстичної науки і Ватикану. Але зазначено, що симпатії, які висказав папа католикам-полякам, викликалиб краще враження, коли би папа був також виявив свої симпатії для тих тисяч німців-католиків, що їх поляки помордували в брутальний спосіб".

ЗАВЕДЕНО СОВЕТСЬКУ ВЛАДУ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

МОСКВА. — Советська пресова аґентура передала своїм аґентурам в Америці, що на першій нараді Народнього Зібрання, яке радить у міськім театрі у Львові, проголошено советську владу в цілій Західній Україні. Дальшою ухвалою буде злучення Західньої України з Советською Україною в Союзі Советських Соціялістичних Республик. Наради відкрив вступним словом проф. Кирило Студинський як найстарший віком делеґат, заявляючи, що зібрання має повне право рішати про долю Західньої України, підкреслюючи українськість міста Львова, що повстало в 1235 році. Зібрання вибрало почесну президію з таких присутніх і неприсутніх осіб: Йосив Сталін, Вячеслав Молотов, маршал Ворошилов, Каленін, Каґанович, Андреєв, Хрущов, Берія, а також С. К. Тимошенко, командуючий військовими частинами в Західній Україні.

ВІДПЛАЧУЮТЬСЯ ПОЛЯКАМ ДОБРОМ ЗА КРИВДУ.

ПАРИЖ. — Самі поляки мусять признати, що литовці відносяться до польських іміґрантів надзвичайно людяно. А є тих польських утікачів тепер у Литві дуже багато, до сто тисяч. Є там повно польських офіцирів, а між ними і відомий ґенерал Желіґовський, що то в нахабний і безправний спосіб напав свого часу на литовське Вильно й насильно прилучив його до Польщі. З усіми тими офіцирами литовська влада поводиться по джентельменськи. Дозволяє їм свобідно ходити, взявши від них тільки слово чести, що не втечуть. Є там також і полковник Пристор, про якого писали, що відобрав собі життя з розпуки за втраченою Польщею.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЛЄБІСЦИТ ПОТРІБНИЙ МОСКВІ, А НЕ УКРАЇНІ

Совети відбувають на західньо-українських землях „комедію". Переводять, чи перевели, загальне голосування в справі приналежности тих земель. Зробили те, про що їх ніхто не просив. Зокрема не просив їх про те господар тих земель — український нарід. Тому вже з цього боку советський „плебісцит" це звичайне московсько-советське нахабство, глум над українським народом, над його справжньою волею й ідеєю.

Західньо-українські землі були від непамятних віків українськими, незалежно від того, хто був їх окупантом. Такими вони були за польського окупанта і такими остались за московського наїзника. Воля цього народу вже була нераз виявлена ясно й недвозначно: в літературі, політиці й боротьбі за волю. Ота воля була навіть залеґалізована. І то ухвалою Національної Ради Західньо-Української Народньої Республики. Цю ухвалу повзяли справжні представники широких мас українського люду Західньої України. В обороні цеї ухвали українські маси висилали тисячі своїх синів на війну з Польщею і Советами. Як відомо, Національна Рада З. У. Н. Р. вислала була своїх представників до Києва на Трудовий Конґрес. І там у законний спосіб затверджено те, що було ухвалене Національною Радою у Станиславові: злуку Західної України з Великою Україною.

Отже для українського народу згадані справи вже давно вирішені. І то ще тоді, коли український нарід мав спромогу сказати отверто свою правдиву думку. І він її висказав недвозначно в такий спосіб, що є за Соборну Україну, але дійсно свобідну, дійсно незалежну і дійсно самостійну. Тільки той, хто не хоче погодитися з такою справжньою волею українського народу, хто хоче ту волю насилувати, а українські землі поневолювати, може переводити якісь нові голосування. Тому новий „плебісцит" зарядили Совети не на те, щоб таким голосуванням пізнати справжню волю українських мас і її здійснити, а тільки на те, щоб ту волю сфальшувати. Ось так треба розуміти переведений Москвою „плебісцит" на західньо-українських землях. Совети повинні були застосуватись до того, що нарід Західньої України вже давно вирішив. Цього вони не зробили, бо мусіли б у першу чергу забиратися з Західньої України.

Польща себе завалила, бо замісць будувати справжню силу, зуживала всі свої зусилля на те, щоб поневолити і знищити непольські народи. Тому мусіло прийти до катастрофи. Це український нарід заповідав. І вірив, що на руїнах Польщі здвигне на своїх землях свою рідну державу. Так не сталось. Але станеться це на руїнах Советів. Московський „плебісцит" у Західній Україні це заповідь цього. Це виразний показник слабости московського панування в Україні.

ПОЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

III.

Лунають трембіти в самітних колибах закарпатських: то пастухи ґуцульські трубним голосом скликають вівці в долину і оплакують своїх товаришів, що загинули в боях з мадярськими наїзниками та в тюрмах після нелюдських мук і катовань. Поінформовані люди числять усіх побитих мадярами українців на 18 тисяч! На 450 тисяч цілої людности Карпатської України це страшний відсоток побитих — 4 проценти. А скільки нещасних покалічили мадярські садисти? Про це ніхто не може довідатися.

Поява большевицького війська на Карпатах — це знак для революції в цілій Угорщині. Маґнатська Угорщина тремтить, боїться повторення большевицького панування, яке мадяри пережили в 1919 році. Нема сумніву, що Карпатська Україна дожидає червоної армії, бо люди вірять, що гірше, як під мадярами, не буде навіть і під большевицьким режімом. Та Андрій Бродій видав відозву до „угро-русів", доказуючи „угро-русинам", що вони мусять обороняти корону святого Степана перед закордонними небезпеками. Супроти небезпеки мадярський міністер хліборобства оголошує, навіть широку земельну реформу на Угорщині. Тільки чи не запізно панове - графи і барони? Що і як ви робили й думали 20 років? Проспали їх таксамо, як і польська шляхта. Проспали дорогий час, і то проспали **безповоротно...**

Відомости про руїну польської держави схвилювали також боярську Румунію. Замучена катами румунської тайної поліції („сіґуранца") прислухається українська Буковина й Басарабія до гомону за Дністром і Черемошем, та ті самі румуни мріють про „братів - росіян", що поможуть прогнати румунських панів і заведуть „свободу". Велика, „плянетарна" гра знов починається на сході Европи. Уже стає большевицьке військо на Карпатах, може піти й за Карпати, в середущу Европу. Німецьке радіо немов приготовляє цей похід, розсилаючи раз-у-раз звуки балалайки та музику російських композиторів — Мусорґського, Римського, Корсакова, Чайковського і ін.

Тепер іще цікаве питання: чи задоволені німецькі противники новим сусідством з Советським Союзом? З голосів німецької преси можна зрозуміти, що **німецькі політичні діячі вірять у довголітню спільність інтересів Німеччини з Росією.** Дехто в Німеччині вірить в „аризацію" советського режіму, тобто в те, що Сталін відбере посади і вплив від жидів у советськім державнім апараті і заведе для жидів „арійський параґраф". Але дехто ввисловлює також й острах перед російським імперіялізмом. Придбавши майже 15 міліонів нових советських „підданих" і велику територію від Дністра до Вилії і Висли, СССР має тепер малощо не 200 міліонів людности. Чи не буде ця сила небезпечна й для самої Німеччини? Звісно, булоб інакше, колиб Німеччина мала мир з західніми великодержавами. Німці знають, що СССР, як воєнна сила, — це великан на глиняних ногах. Советська армія боялася навіть польської армії і виступила проти Польщі лише тоді, коли вже головні польські сили були знищені німецьким військом. Але тепер Німеччина не має вибору, вона мусить піддержувати приятельські відносини з „вождом світового пролетаріяту" Сталіном, бо лишилася сама проти Анґлії та Франції. Італія невтральна, і єдина надія на постачання німецької армії — це Советський Союз.

Щодо Москви, то вона не змінила ні на крихту своєї цілі і своїх політичних метод. Саме в дні вступу червоної армії в Західну Україну видруковано в Москві 4 мілони примірників книжки Сталіна „Питання Ленінізму", підручника „світової революції". Цією книжкою в першу чергу забезпечують вояків червоної армії. Виникають у деяких німецьких головах надії на таку тісну спільну працю з Росією, що буде, мовляв, **„російське тіло і німецька голова".** Висловлюється віра в те, що советський режим, придбавши нові території, з неросійською людністю, мусить ослабнути, отже Советський Союз, мовляв, розпадеться, бо не зможе стільки перетравити. Але всі ці мрії мріями лишаються. **Факти політичного життя говорять, що наслідком війни в західній Европі до сили і ваги на сході приходить Московщина і большевизм...**

Ми назвали „шляхом на Голготу" той шлях, яким мусить іти Західня Україна після приходу большевиків. Довгий і крівавий цей шлях, але не буде він мати смертного кінця, як думають наші вороги. **Не пропаде енерґія і посвята найліпших синів і дочок українського народу, вложена в народню організацію Західньої України.** „Глибоко поросло в землю українське корінням, і навіть большевицькій силі не вдасться його викорінити. Вищі форми національно - політичного і громадського життя в Західній Україні (в Галичині) неминуче зроблять вплив і на тих українців з Наддніпрянщини, що зустрінуться з новими людьми і незнайомими фактами. Можуть бути наміри ворога найстрашніші, але велика відпорна сила є в нашім народі, якої ніхто не зломить.

„І не ситий не виоре на дні моря поля", — писав Шевченко.

Великі і небезпечні для нас наміри має большевицька Москва, але вже минули ті часи, коли народи можна було силою переробити на іншу націю. **Нема такої сили в світі, котраб могла тепер, у 20. столітті, знищити український народ.** Нехай тішиться лютий ворог, що дістав, як дар без проливу крови, майже всіх українців у свою державу. Ми вже бачили впродовж останніх двох десятків років, як великі держави падали, а на їх місці творилися нові. Не вічна демаркаційна лінія над Сяном, і, без сумніву, незабаром і над Дністром і над Дніпром почуємо гомін інших пісень.

В. Сучасник.

(Кінець).

„НАПАДАЮЧА" І „ОБОРОНЯЮЧА" ЗБРОЯ

В американських політичних колах, зокрема в федеральному сенаті, ведеться цікава дебата над тим, чи можливо розріжнити „нападаючу" зброю від „оборонної". Та дебата виринула у звязку з наміреним поваленням ембарґа, себто із думкою знесення заборони вивозу зброї до воюючих країв. Як відомо, уряд і його прихильники в конґресі є за те, щоб знести заборону і дозволити воюючим краям продавати зброю. Противники знесення і зміни невтральностевого закону є за те, щоб не продавати зброї. А бодай продавати лиш „оборонну" зброю, а не „нападаючу".

До чемпіонів цеї останньої думки належить бувший президент Герберт Гувер і відомий американський летун Чарлз Линдберґ. Вони обидва заявили, що з морального боку не буде добре, коли американська зброя, вироблена американськими руками, буде вбивати жінок і дітей в европейських столицях.

На це їхні противники відповіли, що в зброї не можливо знайти ріжниці, котра з неї „оборонна", а котра „нападаюча". Бо зброя сама собою це мертвий предмет, який нікому не зробить зла так довго, аж поки не рушить його людська рука. Отож, коли людська рука вживає зброї в цілі оборони, то вона „оборонна". А коли в цілі нападу, то вона „нападаюча".

Цей арґумент Гувер і Линдберґ відбили тим, що ріжниця в деяких типах зброї таки є. Кожній европейській дитині, говорив Гувер, відомо, що, наприклад, тяжкий бомбовик, є призначений не для оборони міста, тільки для наїзду на чуже місто. Також кожна дитина знає, що бомба, яку скидає той бомбовик, не може охоронити якогось міста, тільки може розбивати якесь місто. Відомо також, що ґазами можна затроювати чуже місто, а не можна їх в „обороні" пускати на своє місто. До нападаючої катеґорії належить також субмарина. Бо це вона виїздить далеко на море, щоб затопляти чужі кораблі.

Коли хто хоче обороняти свої береги перд нападом, той будує прибережні укріплення, або тяжкі кораблі, а не субмарини. Коли хтось хоче оборонятись, то будує легкі відбиваючі літаки, а не бомбовики. Коли хтось хоче охоронятись від бомбовиків, виробляє не бомби, тільки протилетунські гармати. Для оборони перед ґазами витворює ґазові маски. Отож, між оборонною і нападаючою зброєю в деяких випадках таки можна здибати виразну границю, кажуть Линдберг і Гувер.

Їх противники відповідають: Алеж бо, щоб врятувати свої міста від чужих бомбовиків, треба будувати свої власні бомбовики, які поїдуть на чужі фабрики, в яких ті бомбовики будуються і знищать ті фабрики. В цьому випадку і бомбовики і бомби — це „оборонна" зброя. Щоб охоронитись перед чужими ґазами, треба затруїти тимиж ґазами противника в його власних окопах і твердинях. Щоб не підпустити чужого важкого корабля під свої береги, треба вислати на широке море свою власну субмарину і затопити той корабель. Значить, у тих усіх випадках і субмарини і торпеди і ґази — це все „оборонна" зброя.

З черги цей арґумент піднимали інші знавці та стверджували, що коли ми зачнемо занадто глибоко запускатись у якусь справу, то дійдемо до того, що все на світі зглядне; а тоді тратять усяку практичну вартість і всі засади моралі, етики, гуманности. Справу треба брати практично і таки не можна допустити, щоб діти та жінки котроїнебудь европейської столиці крівавились по вулицях, розірвані бомбами, виробленими в Америці.

Як бачимо, обидві сторони мають добрі арґументи „за" і „проти". І вірять у слушність тих арґументів.

Та найсильнішим арґументом з боку Гувера і Линдберґа є це, що уряд, з президентом на чолі, який тепер є за свобідний продаж усякої зброї воюючим краям, колись таки розріжняв „оборонну" зброю від „нападаючої". Тільки щойно тепер твердить, що в мові про зброю нема жадної ріжниці. Пригадують, що президент Рузвелт, (розуміється з одобренням свого штабу і дорадників), писав у 1933 році до світової конференції в Лондоні, що радила над економічними справами, та справами роззброєння, таке:

„Коли всі нації згодяться цілковито усунути вживання тої зброї, що робить напад можливим і успішним, то оборона автоматично стане непоборною і границі та самостійність кожної нації стануть безпечними. Остаточною ціллю роззбройної конференції мусить бути цілковите усунення нападаючої зброї".

Ось так колись говорив уряд. Але нині говорить інакше. Виринає тепер питання, чому змінив тепер свій погляд і нині говорить інакше? Над тим ріжні люди ламають собі тепер голову і очевидно ріжно це пояснюють.

Микола Голубець.

За Український Львів

(Епізоди боротьби XIII.—XVIII. в.).

(10)

Правда, на соймі в 1623 р. ухвалено низку корисних для православних рішень, але вони не те що не задоволяли українців, але взагалі ніколи не були введені в життя, як і всі тогочасні рішення. Серед таких умов хитріші зпоміж польських патріотів придумали новий проєкт „на знищене Русі".

Вони рішили скликати православних і уніятів на собор, який погодив би обидві сторони та вибрав спільного, незалежного від Царгороду патріярха. Був це, вдійснений у сучасній Польщі, помисл „автокефалії" української церкви, яка, позбавлена моральної піддержки зовні польської держави, пішлаб на шнурку польської політики...

IX.

На щастя, хитро придумана інтриґа завела на цілій лінії.

Першу спробу скликання спільного православно-уніятського собору назначено до Львова на день 26-го вересня 1626 р. Православні, думаючи, що на такому соборі зможуть ужити всіх арґументів і розгромити уніятів, зразу зголосили свою участь у соборі, але скоро побачили, на що заноситься — відмовились; через те собор не відбувся. Незражена невдачею польська влада рішила ще раз попробувати її пересунула реченець собору на осінь 1629 р.

На зов королівських універсалів зїхалися до Львова уніятські достойники, але на православних треба було підождати... Католики справили уніятам велику параду з промовами й бенкетами, але це тільки впенювало православних у правильності їх поступовання. Супроти цього уніятські достойники внесли до замкового суду протестацію проти неприявности православних, при чому жалувалися на вірменські й українські кухарки, які викрикували за ними по вулицях, прозиваючи їх поганами й запроданцями... Завзятих кухарок покарано тюрмою на замку, але це зовсім не причинилося до поширення унії. Інша річ, що невдача собору привела місцевих „вшехполяків" до пімсти, яку в першу чергу старалися зігнати на Ставропигійському братстві. Між іншими розчарований у своїх сподіваннях король підчинив братську Успенську церкву владі маґістрату, який одержав право іменування пароха до Успенської церкви. Йшло про те, щоб до огнища українства й православя впустити закаптуреного уніята, скажім по нинішньому — „угодовця-хлібоїда". Одначе братство напружило всі свої сили й не допустило до цього.

Нарешті 30-го квітня 1632 р. помер королівський покровитель унії, Жигмонт III. Українцям спав наче камінь із серця. Надії на нового короля й на зміну режіму мали своє оправдання. Новий король не міг бути гіршим від архикатолицького Жигмонта III. В першу чергу рішено використати нагоду конвокаційного сойму, який супроти безкоролівя все йшов на уступки „інородцям".

Для заспокоєння останніх утворено дві комісії, при чому головою комісії для справ православної церкви вибрано королевича Владислава. Дня 1-го листопаду 1632 р. потвердив королевич Владислав усі постуляти українців, хоч як протестували проти цього католики й уніяти, а навіть папський нунцій. Тринацять днів згодом вибрано Владислава королем, який присяг на „Pacta Conventa", що по думці папи Урбана III. були „образою Бога, католицької релігії, папського престола... та унії". Так дуже новозибраний король відбігав від свойого батька й попередника та його винищуючої всіх інородців політики. За Владислава, який бачив, як ніхто може з його окруження, до чого доведе шовінізм і нетерпимість правлячих у Польщі кол, можна занотувати цілу низку корисних для українців привілеїв і дипльомів, і хоч мало з того переходило в життя, то всетаки найбільш обурюючі насильства бодай притихли. В кожному випадку у Владислава мали львівські українці бодай моральну опору й коли в 1639 р. пожалувалися королеві на нешанування львівським маґістратом його привілеїв, король заявив маґістратові, що коли він приняв львівських українців під свій королівський протекторат, то ніхто не сміє їх кривдити, шкодячи їх маєткові та правам, силою на них нападати та під ріжними покришками їх переслідувати.

Одначе це мало помогло. Не можучи шкодити українцям морально, маґістрат підривав їх маєткові засоби: м. і., коли в 1642 р. зїхав до Львова король, то на 20-тьох українських домовласників у мурах міста назначив маґістрат аж 2,000 злотих податку на приняття короля.

Визнаючи засаду „і Богові свічку й чортові оґарок", львівські українці старалися зацитькувати навіть найбільших ворогів у місті й коли у Львові приходив до влади новий латинський арцибіскуп, то вони післали йому гроші, рибу й хліб, щоб „зєднаючи ласки єго в гірших потребах часу иного, аби єго міть приятелем собі".

А тимчасом на Польщу надвигала буря, яка мала захитати основами держави і врешті решт довести до цілковитого розвалу. Ліберальні й толерантні заходи короля були каплею в морі кривд і насильств, у яких коротав свій вік український народ під Польщею. Зрештою ніхто короля не слухав, а всі, в якійсь безтямній заїлості перли Польщу до безпощадної заглади. Позатим з Польщею було вже так зле, що всякі спроби врятування її з повени надвигаючої революції були занадто вже опізненими і тому безцільними.

Наспів останній із соймів, який вирішив справу страшної, крівавої завірюхи. Правда, і на соймі 1647 р. затверджено королівський дипльом з 1633 р. і соймову конституцію з 1635 р. Назначено навіть комісію, яка мала перевести ці рішення в життя. На ділі ж однаке осталося все по старому. Як перше, так і тепер не позволювано православним священикам іти публично зо святими Дарами, зачинювано православні церкви, жидам продавано церковну утвар, поніжувано православну віру і переслідувано священиків.

А коли мірка народньої терпеливости перебралась, вибухло одно з найгрізніших повстань, яке запамятала світова історія. Під переможними прапорами Хмельницького зєдналася вся країна, як довга і широка. Не остався позаду і український Львів.

Дня 21. травня наспіла до Львова вістка про погром польської армії над Жовтими Водами, а вкупі з тим напав на польських можновладців у Львові страх. „Ми в дуже великій небезпеці від зрадливої Руси, підданих наших..." писав один в тих, яким земля горіла під ногами. Про прихильність і вірність польській державі гноблених українців ніхто не вірив і не мав основ вірити. Львівські українці почули наraз, що на годиннику їхньої долі вибила дванацята і треба бути готовими до цього моменту.

Небаром наспіла до Львова вістка про Корсунь, а вкупі з нею вдарили дзвони всеї Польщі на смерть короля Владислава IV., що мав мир серед українського „хлопства".

„Вже по нас! Вже ми пропали!" — репетує черговий польський патріот. „Ми тут серед великої маси людей ріжного полу, стану і віку жиємо день і ніч у страху і трепеті!" А Хмельницький був іще 100 миль від Львова...

„Пушок, пороху, харчів та воєнного приладдя маємо досить" — писав львівський „райца" Кушевич. — „Але ми боїмося ворохобні і зрадливих підступів з боку людей грецької віри, бо це певна річ, що вони виглядають ворога з утіхою"... І було чого боятися. А що у страха все великі очі, то по Львові стали кружляти ріжні менше й більше фантастичні слухи: одні казали що попереду себе вислав Хмельницький 70 козаків, які мали підпалити найважніші міста. Деяких „емісарів" бачили вже в Бережанах, почали за ними мишкувати й по Львові. Далі пішли чутки, що Хмельницький, не маючи забагато зброї, написав лист до львівського українця Юрія, що мав кілька камениць і займався торгівлею, щоб він закупив для козацького війська потрібних припасів. Гроші на видатки післав Хмельницький у пшоні. Поляки перехопили лист Хмельницького, а потім застукали й транспорт Юрія для козацького війська. Юрія потягнуто на ратуш, а тимчасом вдома у нього зроблено трус, підчас якого знайдено 200,000 злотих і масу зброї. Очевидно і скількість грошей, як і обєм знайденого у Юрія арсеналу були пербільшені, але це дає міру настроїв, серед яких доходили до Львова відомости про перші перемоги „українського Мойсея"...

(Далі буде).

• З ДНЯ •

У КРИВІМ ДЗЕРКАЛІ.

Нераз буває, що на прилюдних зборах хтось зробить піднесеним голосом якусь завваґу. Другий відповість йому: „Тихше!" А третій гукне двом першим: „Та не говоріть так голосно!" За ними піде четвертий, пятий, аж вкінці ціла саля кричить: „Будьте тихо!" Від того „будьте тихо" ціле зібрання перемінюється в ярмарок.

Отже в імя тиші люди зчинили стільки галасу.

КАРТУН ІЗ ВАШИНҐТОНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

Недавно ґазета „Ню Йорк Геральд Трибюн" помістила такий картун, у якому представлено, як у Вашинґтоні політики в імя миру і невтральности зчинили між собою бійку. Всі вони ніби хочуть рятувати Америку від війни, всі хочуть під тим оглядом перед світом задемонструвати свою солідарність; але так „демонструють" ту солідарність, що, як це представлено на картуні, аж кров по вулиці ллється, а амбулянси забирають ранених до шпиталів. А один із тих „миролюбних" комбатантів, лежачи з розбитою голвою на вулиці, завважує: „Ми вже погодилися щодо невральности; але ще дискутуємо, до кого саме ту невтральність примінити".

БІЛЬШЕ ПАРАДОКСІВ.

Таких парадоксальних випадків тепер на світі багато. До них можна зачислити польську армію, яка за традицією все хвалиться „богатерством" і „гонором". Можна також до них зачислити і наших старих козаків, які від поляків жадали грошей за воєнну поміч. Поляки їм закидали: „Ви боретеся за гроші, а ми за гонор і богатерство". „Кожний бореться за те, чого йому найбільше бракує", відповідали козаки.

НОВА ПОРОДА.

До тої катеґорії парадоксів належить також та порода людей, що витворена нашими своєрідними відносинами і воює з націоналістами в такий спосіб, що звязує їх з провокаторами і донощиками, повторюючи водночас ріжні такі неправди, що служать доносами на український національний рух як „не-демократичний". Ця порода обвинувачує у „фашизмі", „диктатурі", „тоталізмі" тих українців, що беруться висказувати якесь критичне слово про демократію.

„Демократія" у цеї нової породи це щось стале, це якийсь предмет чи камінь, що лежить від віків по середині села і ніколи не змінюється. Це щось таке, що виглядало однаково десять літ тому, однаково нашим батькам, дідам, прадідам. І однаково буде виглядати нашим дітям та внукам. Отож, щоб запамятати, як та „демократія" виглядає, треба добре глянути на неї; раз чи два, немов на камінь. Запамятавши її раз, вже, брате, до смерти знаєш, що „демократія" означає. Не треба більше про те дискутувати. Колиж хтось дискутує, значить, він проти демократії, каже ця порода.

ДЕМОКРАТІЯ — ЗМІННИЙ РУХ.

Тимчасом демократія це не стале поняття. Це не мертва річ, не камінь серед села, лише рух, діяння, що вічно змінюється. Жак Барзун у своїй книжці „Оф гюмен фрідом" каже, що „демократія", „рівність", „свобода", це радше способи, як творити речі, ніж самі речі. Це способи росту, відчуття, задоволення. Тому він каже, що „чоловік не повинен говорити: „Я живу серед демократії", тільки „я відчував демократію минулого вівтірка пополудні"".

Нераз ми підкресляли, що саме в той спосіб треба демократію розуміти; що „свобода", „рівність" і т. п. не залежать так від зверхніх чинників, як від того, як на ці зверхні чинники ми духово реагуємо. Африканський дикун, наприклад, уважатиме краватку і черевики не менше невільничими кайданами, ніж білий вязень уважає залізні окови.

„ДЕМОКРАТІЮ ТРЕБА ВИХОВУВАТИ.

Замісць пустословно повторяти слово „демократія", краще виховувати людей у такий спосіб, щоб увільнювались від перестарілих, часто рабських пересудів; щоб вони вміли одушевлятися свободою, але її не надуживали; щоб вони визбулись рабської покори перед начальством, але також щоб не попадали в другу крайність і не зогиджували свій провід; щоб визбулись зависти й набрали збірної гордости, яка каже людині радіти, коли якийсь співгромадянин вибивається вгору, бо в той спосіб підноситься вгору ціла його суспільність; щоб не підозрівали неслушно своїх провідників у ріжних спроневіреннях, чужо-аґентствах, чи навіть у „провокаторстві"; бо незаслужені і безпідставні підозріння завертаються і кидають підозріння саме на того чоловіка, в якого серці вони зродились...

ЩЕ РАЗ ПАРАДОКС.

Це теж один із парадоксів; і він вповні покривається з тими, що вичислені вгорі: ті люди, що без підстави закидають іншим спроневірення громадянських грошей, або запроданість чужим інтересам, або просто „аґентство", — підсвідомо в своїй душі відчувають, що серед даних обставин вони самі ці зловживання поповнилиб...

Наша найновіша порода „демократів", про яку була згадка вище, про демократію так верещить, бо на споді душі відчуває, що, дірвавшись до влади, сама завелаб жорстоку диктатуру. Зате ті люди, що їм і не снилось над кимсь диктувати, бувають часами настільки необережні, що деколи скажуть проти демократії терпке слово.

Та так є, що вроджені деспоти вміють знаменито маскуватись. Вони знають свої гріхи, своє душевне нутро, тому обережно його перед світом засловнюють; вони багато „свободи", „рівности" і демократії усім обіцяють. Але попробуймо такому деспотові хочби в дискусії висказати противну думку, а побачите, як він на це зареаґує...

ПРИЯТЕЛЬКА БРАВДЕРА.

Пані Гестер Гонтинґтон з Ню Йорку заложила кавцію за випущення на волю Ерла Бравдера, комуністичного лідера, обвинуваченого за їждження на фальшивий пашпорт. Каже, що вона Бравдера не бачила.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА І УКРАЇНСЬКА ІМІҐРАЦІЯ В АМЕРИЦІ.

В Европі шаліє війна. Наш рідний край теж охоплений вогнем. Останні тижні там лилась обильно українська кров і сьогодня маси українського народу терплять усі лихоліття, які є конечним наслідком воєнного стану і зміни режиму на нашій рідній землі.

Чим закінчиться теперішня війна, ніхто не всилі передбачити. Одна є певна річ, що мапа Европи, після війни, зовсім інакше буде виглядати, ніж вона виглядала перед війною.

І друга певна річ, що доля частей української землі, що були під займанщиною розгромленої Польщі (а правдоподібно також частей зпід теперішньої румунської і мадярської займанщини) буде інша.

В цю, переломову для нашої рідної землі хвилину, є обовязком української суспільности в Америці зясувати собі вірно становище і ту ролю, яка нам припадає у відношенні до нових подій у Західній Україні.

„Свобода" була від десяток літ завжди вірним виразником настроїв, поглядів і бажань свідомих українських іміґрантів на американській землі, а зокрема тих, які згруповані у товариствах і відділах У. Н. Союзу. Також уважає своїм обовязком у теперішни часі пригадати ці засадничі заложення, на яких є і мусить бути основане майбутне відношення української іміґрації в Злучених Державах до українського народу в Европі.

Українська іміґрація в Америці має за собою вже звиш 60-літню історію.

Загал властивих іміґрантів, це в 99 відсотках селяни і міські робітники, які, ґнані невідрадними економічними обставинами і в частині також політичним ґнетом на українських землях під чужинецькою владою, йшли в світ заморський, шукати ліпшої долі.

Знайшли ту ліпшу долю на гостинній землі Вашинґтона й оснували собі тут нове життя.

Сотки тисяч українських іміґрантів живуть на американській землі постійно, як рівноправні громадяни великої американської федерації, своєї нової, адоптованої країни.

І не тільки самий факт довгого і постійного побуту на американській землі тих тисач українських фармерів, розкинених майже в усіх стейтах Злучених Держав, тих десяток тисяч робітників, занятих у фабриках, копальнях і індустріяльних установах великого промислу Америки, тих десяток тисяч робітників і робітниць, що працюють у великих містах, у всяких міських підприємствах і професіях — чинить українську іміґрацію в Америці інтеґральною, нерозривною частиною американської суспільности.

Український іміґрант, живучи тут постійно 20, 30 або 40 літ, і користаючи з усіх управнень, свобід і вільностей, які конституція Злучених Держав дає нарівні всім своїм громадянам і мешканцям, вже вповні присвоїв собі американський світогляд і признав вповні своїми: американську життєву ідеольоґію й американську соціяльну, етичну і політичну концепцію.

Отже і під оглядом духових та ідеольоґічних принципів нема ріжниці між українськими іміґрантами і іншим загалом американської суспільности.

Коротко кажучи, з українців, що хвилево жили в Америці, ми перетворилися в американців українського роду.

З цього факту і з цього погляду виходячи, американці українського роду все були і є свідомі всіх своїх обовязків супроти Злучених Держав, як своєї нової адоптованої держави і супроти американської суспільности, якої складову частину творять. Але рівночасно ми все були і є свідомі всіх управнень, прислугуючих нам, як вільним громадянам свобідної країни, у відношенні до української землі, на якій ми зродились, і до загалу українського народу, з якого ми вийшли, чи якого кров у наших жилах.

Архилюдською і самозрозумілою річчю є, що всі іміґрантські групи чужинецького походження стараються, в загальних рамах американського життя, зберігати між собою й удержати на довший час свої народні окремішності, свою рідну мову, свої звичаї й обичаї та свою питому традицію.

У тому напрямі українська іміґрація в Америці винятком не була і не є.

Доказом є розсіяні по всіх усюдах просторої Америки українські організації й установи, церкви, школи, народні доми, всякі культурні, просвітні й економічні осередки, часописи і т. д.

Також, є самозрозумілою річчю, що українська зорганізована іміґрація в Америці ніколи не була байдужа до тої тяжкої і нерівної боротьби, яку український нарід на своїх землях мусить зводити з окупантами, що не тільки економічно визискують і нищать маси українського трудового люду, але всіми силами і способами стараються знищити українську народню окремішність і українську духову та матеріяльну культуру в усіх її формах і цінностях і вікових надбаннях. Увесь 20-літний тяжкий час після великої війни помічна рука американсько - української іміґрації протягалась і досягала з моральною і матеріяльною допомогою до всіх тих місць, які, за нашою найліпшою вірою і оцінкою, були відповідні і здібні протидіяти наступам ворогів України.

В теперішнім збройнім конфлікті в Европі український нарід вступив у нову історичну епоху свого життя.

Нам знана правда, що важких життєвих і державних проблем українського народу ми з заморської іміґрації не всилі вирішувати та що до такого діла ми ніяк не покликані.

Їх вирішить, скоріше чи пізніше, сам український нарід у своїй невичерпній силі і потузі, там — на місці, на українських землях, і в такий спосіб, який відповідатиме найліпше його збірній волі і бажанням.

Знаємо душу українського трудового народу, тому вже тепер передбачуємо, що в остаточнім вірнім вираженні своєї збірної волі український нарід піде по лінії тих високих ідей, які нам, натуралізованим американцям, так дуже свої і дорогі.

Це основні правди, стверджені в американській „Декляраціі Незалежности", на яких опирається найбільш гуманна конституція Злучених Держав і на яких основується дійсна суть демократії.

Ці несхитні правди такі: Що всі люди є собі рівні, що всі люди мають незмінне право до життя, до вільностей і свободи, до наладнання собі щастя, відповідно до власної вподоби. Що над людьми, за їхньою згодою, є встановлені правління саме для вдержання і обезпечення цих природних людських прав.

Вкінці, що коли правління ділає на шкоду цих засадничих привілеїв чоловіка, люди мають право таке правління усунути й установити нове правління.

Віримо, що також і український нарід, як тільки стане дійсно свобідним, почне будувати й утревалювати своє народнє і державницьке життя на тих таких основних принципах правдивого народовластя. У цьому ділі ціла зорганізована і свідома іміґрація українського роду подасть Україні з вільної землі Вашинґтона свою повну поміч рідним братам за океаном, у великому ділі.

Ось так я розумію політичну орієнтацію американців українського роду у цей воєнний час, у відношенні до найновіших подій на українських землях в Европі.

І. К.

НЕМА ПРИЧИНИ ДО РОЗПУКИ

Так пише „Канадійський Фармер" з 11. жовтня б. р., застановляючись над тим, що тепер сталося з західно-українськими землями. Між іншим читаємо там таке:

„Ми не будемо твердити, що сталося добре, що тепер яких 95% українського населення є під одною владою, бо добре знаємо, що та влада є для українського народу наскрізь ворожа. Одначе при тім треба таки зазначити, що коли йде про звільнення, то воно куди лекше, коли маєтьcя до діла з одним ворогом, а не з чотирма, як було дотепер. Правда, поза границями Росії ще залишається коло два і пів міліона українського народу на захід від Сяну і Буга, під мадярами і під румунами. Одначе головний і основний пень як щодо скількости так і якости тепер під Росією. Не виключене, що в короткому часі число українського народу під Росією збільшиться Карпатською Україною і ще деяким куском української землі. Тоді поза границями Росії осталисяб усього 1/40 частина нашого народу.

„Не треба дурити себе, що нам легко прийде тому, що тепер проти себе будемо мати не чотирьох окупантів, а одного. Одначе з другої сторони ніхто не скаже, що той бій з одним ворогом буде тяжчий ніж з чотирма. Це ясно і над тим нема потреби багато дебатувати.

„На всякий випадок нема причини до розпуки, бо нарід, який має сильну волю до існування, не загине, хочби його ворогами був не тільки Гітлер зо Сталіном, але й цілий світ. Гітлер і Сталін та їх комбінація приязни, за яку український нарід платить ціну, це явища часові. І Гітлер загине і Сталін піде землю гризти і їх комбінація розвіється, а нарід є вічний.

„Війна щойно почалася. Коли і як вона покінчиться, не знати. На всякий випадок при кінці війни мусять вирішити українську проблему, бо без того не буде миру в світі. Нині вже цілий світ починає здавати собі справу з ваги української проблеми. Валилася Чехословаччина, десь ні звідси ні звідти виникло українське питання в формі Карпатської України. По розвалі Польщі знов виринула українська справа. Та ба, вже й Румунія зо страху не затаює, що має 1,000,000 українців і їм тяжко живеться. Що це значить? А значить це, що щоб ви не рушили у східній Европі, все попадете на неполагоджену українську проблему. Це значить, що без розвязки тої проблеми не буде у світі спокою. Це далі значить, що ті держави, які хотять миру, мусять цю проблему так розвязати, щоб запанував у світі мир. Значить, мусять так чи інакше погодитися, що на українських землях мусить повстати українська держава".

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Виконали обіцянку.

Наш 204-тий відділ У. Н. С. зробив на початку цього року приречення, що до кінця цього року приєднає нових сто членів. Тепер ділимося з членством У. Н. Союзу вісткою, що дотепер приєднано нових сто і одного члена, та маємо надію, що до кінця року ще вдасться ще декілька приєднати.

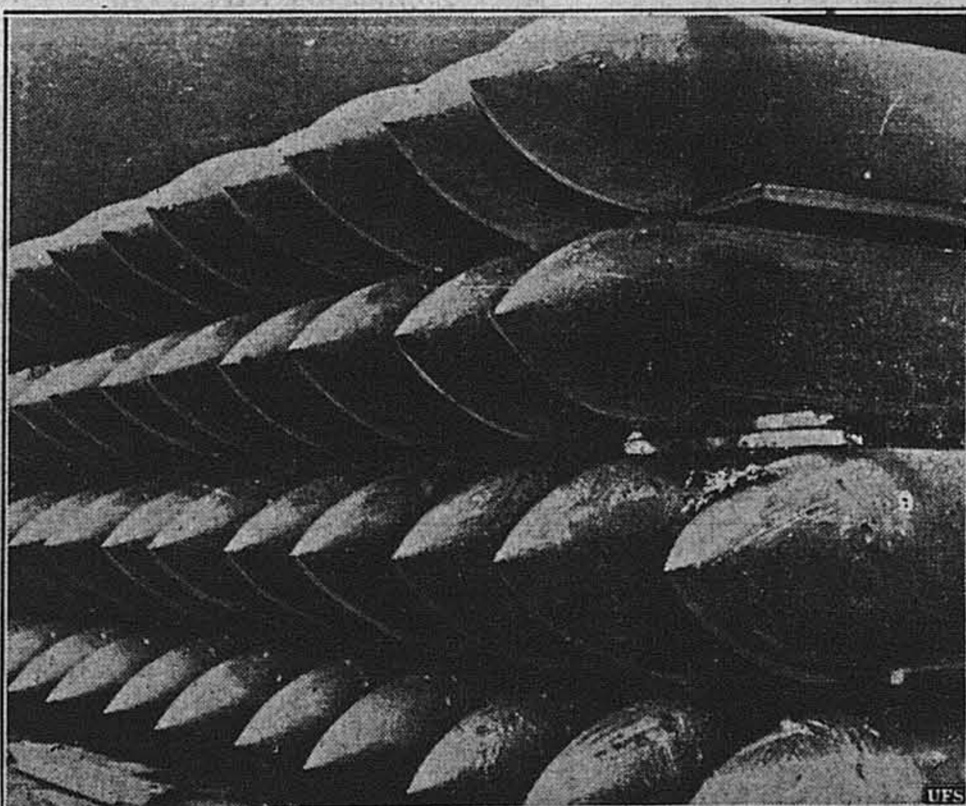
З цеї нагоди бажаємо іншим відділам У. Н. Союзу таких самих успіхів в приєднуванні нових членів до нашої дорогої організації, що тут, далеко від рідного краю, споює нас усіх економічно і морально в одну велику, сильну українську родину.

За уряд 204-го відділу У. Н. Союзу:

Е. Ляхович, предсідник;
М. Близнак, секретар;
А. Ґелетій, касієр.

РОЗБИЛИ КОДЛО ПАЧКАРІВ

Державні поліцаї у Виндзорі, Онт., арештовано, як каже поліція, важного члена пачкарської шайки, Сема Мотрука, котрого проводив „король бутлеґерів", Роко Пері. Роко Перія арештовано в Торонті й відставлено до Виндзору разом із його товаришкою, Анною Нюман. Посадник Крол, який заступає Мотрука, зложив бонд на 10 тисяч долярів. Поліція ще пошукує Рене Шарона з Монтреалу. Викуп на всіх арештованих означено на 10 тисяч долярів від кожного,

ГОДУВАТИ ГАРМАТИ.
15-цалеві кулі для англійських гармат, зложені десь на фронті у Франції.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЗА ВИЛЬНО.

Доносять з Каунасу, тимчасової столиці Литви, що литовські війська перейшли границю виленського повіту по дорозі на окупацію Вильна для Литви.

Окупація Вильна відбувається на основі згоди між Литвою й Росією.

Що думають про що справу поляки? Чи думають вони, що колись відібють назад від литовців їх столицю, чи може думають, як то гарно було б, якби Польща ніколи не була займала Вильна або по занятті її Желіговським віддала її як чужу річ, безправно забрану?

Іншими словами: чи навчила доля поляків хочби крихітки справедливости, чи може ще вони далі думають бандитськими поняттями історичної польської шляхти?

ЗГОРИ ЗНАЮТЬ.

Пишуть російські газети з приводу підписання литовсько-російської угоди, що торговля між Литвою й Росією зросте вдвоє.

Як це так легко за почерком пера подвоїти торговлю між двома краями, то чому вже задержуватися на подвоєнні? Чомуб не подесятерити її?

НЕ СПІШАТЬСЯ.

Американський амбасадор у Москві доручив минулого четверга російському диктаторові Сталінові „особисту ноту" президента Рузвельта в справі Фінляндії.

Сталін на цю ноту ще досі не відповів, а його агенти кажуть, що він вижидає з відповідю хвилі, поки він полагодить совєтські трудноці з Фінляндією успішно.

Себто, поки Росія не заставить Фінляндію здатися.

СІТКА ЗА ШПИГУНАМИ.

Американський уряд завів нові загострення для тих, що стараються за американські пашпорти для подорожі поза Злучені Держави: кожний такий громадянин мав досі доказати, що йому конче треба їхати в бизнесових справах, а тепер він ще має предложити урядові відтиски своїх пальців.

Мотив зарядження: розвести тіснішу сітку для ловлення шпигунів, котрих останніми часами в Америці багато намножилося, як вказує на це розслід комітету Даєса.

Та через шпигунів будуть терпіти й не-шпигуни.

ВАРШАВА ОЖИВАЄ.

Так доносить депеша з Берліну. Мовляв, закладають газові рури, водопроводи, усувають румовища домів.

Та може ще поляки будуть її ще раз добувати. Чомуб не підождати?

ЯПОНІЯ Й АМЕРИКА.

Китайський премієр Кунг каже, що Японія має дальші агресивні пляни проти Злучених Держав. Тому, мовляв, Китай є оправданий ждати від Злучених Держав симпатії й матеріяльної помочі. Передовсім нехай вони, Злучені Держави, не продавали Японії старого заліза.

Кунг каже, що, поневоливши Китай, Японія мріє закріпостити й Злучені Держави.

Можливо, що мріє, але з такими мріями держави звичайно вижидають, поки вони не вийдуть зо сфери мрій. Тим часом водіють торгувати старим залізом.

ОДНА ПАРТІЯ, А ДОБРА.

Румунський уряд зарядив „політичну мобілізацію": буде в Румунії лиш одна легальна політична партія: Фронт Національного Відродження.

Думає в цей спосіб уряд піддати під свою владу всі розбіжні політичні чинники.

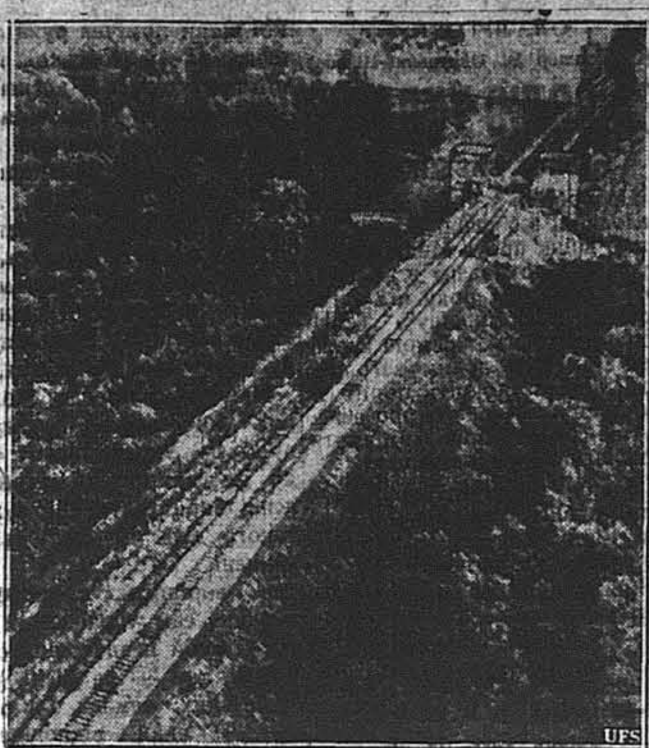
Замість приказати всім політичним чинникам думати як одна політична партія, чи не було би ще краще заборонити всім людям у Румунії думати про політичні справи? Серед людей, що не думають, панує повна єдність.

КАНАДІЙСЬКА ВОЄННА ПОЗИЧКА РОЗКУПЛЕНА

12. жовтня оповістив домініяльний міністер скарбу в Оттаві, Й. Л. Релстон, що перша канадійська воєнна позичка для фінансування ведення теперішньої війни, у висоті $200,000,000, була розпродана чартерованим банкам парі, т. є. в рівній вартості. Тривання згаданої позички обмежене є на два роки, цебто від 16. жовтня 1939 р. до 16. жовтня 1941 р., коли припаде її виплата. Згадана позичка буде приносити 2 відсотки доходу річно. У той спосіб вдалося сповнити надію, висказану в буджетовій промові з вересня б. р., щоб гроші, потрібні на ведення війни, позичено на якнайнижчу процентову стопу та щоб оминати розпродаж позички на публичнім ринку. Це уникання розпродажу на публичнім ринку мае тривати так довго, аж початкові воєнні видатки і закупки воюючих держав будуть мати ті наслідки, що спричинять у Канаді живішу продукцію і збільшать скількість публичних ощадностей. Коло три пятини доходів з розпродажу цеї позички вжиється на сплати, а головно на викуп 3½-процентових реєстрованих бондів, яких власники є мешканцями Великої Британії. У той спосіб розпічнеться поворот до батьківщини канадійських цінних паперів, котрих вкладники, як вище сказано, живуть в Англії й у той спосіб облекшиться британійські закупки воєнних матеріялів у Канаді.

Остаточним наслідком цього поступовання буде те, що канадійські доляри дістануться в руки уряду Злученого Королівства і в той спосіб уможливлять йому закуп канадійських найважніших товарів і вироблених тут продуктів, потрібних до ведення війни.

Решту доходу з розпродажу 2-процентових воєнних бондів, у висоті приблизно $80,000,000, ужиє канадійський уряд на загальні місцеві цілі.

РОЗСЛІД ВОРОЖИХ ПОЗИЦІЙ З ПОВІТРЯ.

Світлина, знята британійським летуном з німецької території поза фронтом. Дальше на світлині міст над Реном.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КОЛДЕЙЛ, ПА.

На школу в Моджанах.

Гром. Роман Тенетило переслав через Обєднання $5 на рідну школу в Моджанах із заввагою: „Посилаю маленьку жертву на українську школу в Моджанах, щоб тоті діти і студенти з Карпатської України виділися в українськім дусі і стали правдивими українцями".

І ГУСИ МАЮТЬ КЛОПІТ З ОСІДАННЯМ

Один летун побачив підчас перелету над Омагою, в стейті Небраска, велике стадо канадійських гусей, що кружляли на висоті 3,000 стіп, видно бажаючи осісти, але не можучи цього зробити через великий вал хмар під ними. Як летун догадується, гуси боялися осідати через хмару, бо, не бачачи далеко перед собою, не могли осісти безпечно.

УРЯДНИК ОБВИНУВАЧЕНИЙ ЗА ВИМУШУВАННЯ

У карнім суді в нюйорській дільниці Квінс обвинувачено Вилйема Флина, бувшого комісаря публичних робіт у нюйорській дільниці Бронкс, за вимушення. Прокураторія закидує йому, що він допускався вимушування проти пломберів при виконуванні кодексу цього промислу. З ним обвинувачено 6 інших осіб.

НЕЗВИЧАЙНИЙ СИЛАЧ.

В цирку у Стокгольмі, столиці Швеції, виступає 26-літній силач, Нільс Нілсон. Він високий 1.86 м., а важить 87 кільограмів.

В часі виступу в цирку він потрапить двигнути стіл, на якому сидять 12 осіб, і носить цей стіл 2 мінути і 20 секунд. Стіл і особи важать разом 1,450 кг.

„ДОСКОНАЛЕ" ЗАТЬМІННЯ НЕ ВДАЛОСЯ

Заповіджене астрономами на ніч з пятниці на суботу повне й „досконале" затьміння місяця відбулося, але погода не дописала і тому його мало хто бачив. Грубі хмари заслонили небо й місяць. Треба було видітися на висоту 1,200 до 5,000 стіп понад поверхню землі, щоб оглядати затьміння. Зробили це лише представники Плянетарія Гейдена при Музею Природничих Наук у Ню Йорку.

НЕ ПРИНЯВ НЕМОВЛЯТИ У ВЯЗНИЦЮ

Молода жінка, пані Кристієн, була в Четем, Онт., арештована за намагане вбивство своєї дочки. Коли її привезено до вязниці з немовлятком при грудях, губернатор вязниці відмовився її приняти. Він віднісся до державного секретаря, Никсона, але той велів йому виконати обовязок. Тоді губернатор вязниці загрозив резигнацією, але тимчасом прокуратор зарядив, щоб немовля віддати Товариству Дитячої Опіки. Немовля має попарені уста. Та сама мати намагалася минулого року задушити свою другу дитину й покинула чоловік.

СИН З АМЕРИКИ ПРИВЕРНУВ БАТЬКОВІ МОВУ

У Загвозді під Станиславовом живе господар Іван Загородник, 70-літній старець. Кільканацять літ тому, ударений ціпом у голову, втратив мову і від того часу не говорив.

Недавно приїхав до нього син з Америки, який у часі світової війни загинув і всі вважали його за померлого.

Старий Загородник, побачивши по 25 роках втраченого сина, з радости упав у непритомність, а потім відзискав мову.

Молодий Загородник — сьогодні вже має понад 45 літ — у часі війни попавсь у російську неволю, звідки вдалось йому втекти й опинився в Америці. Тут працював і придбав собі трохи грошей. Затуживши за рідним краєм, приїхав у відвідини до своєї рідні і мимоволі причинився до вилікування батька з німоти.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Відограно твір українського композитора.

„Rochester Civic Orchestra", під проводом д-ра Говарда Генсона, давала в днях 24, 25 і 26 жовтня концерти, у яких програму ввійшли оркестральні твори американських композиторів. У вівторок відограла оркестра суїту, скомпоновану відомим українським композитором, Романом Придаткевичем. Твір видно зробив добре враження, коли його включено ще й до програми наступного дня. По концерті запросив д-р Генсон до себе на гостину п. Придаткевича і кількох професорів в „Істман Скул оф Мювік". Цьому концерту зроблено в суїти рекорди.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ (4)

З твердою постановою видіти про загадкову потвору, Пері О'Рурк пустився по слідах великана з надією, що ті сліди заведуть його до якоїсь ґіґантської оселі. Пері був упертої вдачі. Тому не заляку вали його і ті скавуління та гаркіт ріжних звірів, що розходились навколо нього. Він ішов усе далі.

Втім сліди великанів — людей змішалися разом зо слідами слонів. Даремно він хотів розріжнити одні від других. Вони перемішано вели його ще якийсь час по втоптаній стежці, а далі зникли в траві нетрів. Нагло він почув недалеко легке гаркотіння. Обернувшись, він побачив недалеко льва, готового до скоку.

Лев слідкував за ним. Та перед самим скоком легко загарчав. Пері не мав часу здіймати стрільби. Замість того він з цілої сили підскочив і вхопився руками за гиляку дерева. Далі з великою напругою почав видряпуватись на гиляку. Черевики йому перешкоджали і він мало не впав назад. Та вкінці якось видряпався.

Мабуть лев також думав, що він упаде, бо не поспішав скакати за Перієм. Але, побачивши, що Пері безпечно на гиляці, і що жертва висмикнулась йому з пазурів, лев гнівно заревів і скочив до гиляки. Та видряпатись на гиляку йому не вдалось. Втім Пері почув гаркотіння над собою. Він поглянув туди і побачив леопарда.